

Fra krenkelse til håp

PRESENTERER SANNE HISTORIER
OG AUTENTISKE BILDER

Tekst: Øivind Aschjem, Alternativ til Vold

Foto: Fotograf Morten Rakké

Design: Marianne Z. Mikalsen, Odysseé reklamebyrå

i samarbeid med Krisesenteret for kvinner i Vestfold

UTSTILLINGEN ER FINANSIERT AV
SOSIAL OG HELSEDIREKTORATET OG JUSTISDEPARTEMENTET

*Stolen pappa hadde veltet den natten han reiste.
Aleksander og mamma hadde latt den falle nedover kjellertrappa,
som om de hadde kastet pappa ut av huset.
Lyden av stolen hadde Aleksander samlet på og gledet seg
over de gangene han var mest redd i månedene som fulgte.*

WWW.FRAKRENKELSETILHAAP.NO

MINE HENDER
HAR LØFTET SEG TIL SLAG
TRUFFET
GJORT KVINNER REDDE
FÅTT BARN TIL Å RØMME
KNYTTET SEG
KNUST DØRER
KASTET FLASKER

MINE HENDER
HAR OGSÅ BESKYTTET SEG MOT
ANDRES HENDER
I EN ANNEN TID
HVOR JEG VAR REDD
HVOR JEG RØMTE

MINE HENDER LENGTER
ETTER ANDRES HENDER
SOM KAN TRØSTE

MEN
MINE HENDER ER SKYLDIGE
JEG ER SKYLDIG.

”Jeg lover deg at jeg ikke skal
ta tilbake pappaen din
før jeg er helt sikker på at han ikke
kommer til å slå oss eller skade oss
på andre måter.”

KAN DU FORTELLE BABYEN DU HAR I MAGEN AT DU IKKE SKAL
TA TILBAKE PAPPAEN HANS FØR DU ER HELT TRYGG?
/ FORTELLE DET SAMME JEG HAR FORTALT DEG?

JA, GJØR DET DU.
/ MENER DU AKKURAT NÅ?

JEG TROR IKKE DU HAR TID TIL Å VENTE.
/ KAN JEG SNAKKE TIL ET FOSTER, DA?

HØRSELEN ER GODT UTVIKLET ALLEREDE, OG JEG TROR DET VIL
HJELPE DEG TIL Å HOLDE FAST PÅ EN VIKTIG BESLUTNING
/ VENT LITT MENS JEG GJØR DET, DA. VIL DU?

JEG VENTER.
KVINNE LEGGER FRA SEG TELEFONEN. STEMME BLIR LITT
SVAKERE. JEG SER HENNE FOR MEG I DET HUN BØYER SEG NED
MOT MAGEN OG GIR ET LØFTE.

/ NÅ HAR JEG GJORT DET.

(UTDRAG FRA EN TELEFONSAMTALE MED EN GRAVID KVINNE
SOM RINGTE ALTERNATIV TIL VOLD.)

KONSEKVENSER AV VOLD I SVANGERSKAPET:
• KAN FØRE TIL MISDANNELSER ELLER DØDFØDSLER.
• KAN FØRE TIL BRUDDSKADER HOS FOSTERET.
• KAN FØRE TIL AT LIVMOREN SPREKKER.
• KAN FØRE TIL FOR TIDLIGE FØDSLER.
• KAN PÅVIRKE FOSTERETS HJERNEUTVIKLING.
• ØKT RISIKO FOR LAV FØDSELSVEKT.
• STRESS HOS MOR GIR FOSTERET DÅRLIGE LIVSVILKÅR.

OMFANG:
DET FINNES INGEN OMFATTENDE UNDERSØKELSER SOM MED SIKKERHET KAN
FASTSLÅ OMFANG.
RESULTATER FRA DEN FØRSTE NORSKE LANDSDEKKENDE UNDERSØKELSEN
VISER AT TRE PROSENT AV ALLE KVINNER SOM HAR VÆRT GRAVIDE, HAR
VÆRT UTSATT FOR VOLD ELLER TRUSLER I ETT ELLER FLERE SVANGERSKAP.
(NIBR RAPPORT 2005.3)

Hva er det med nesa til Lars?

Det skjedde et par år før vi rømte fra pappa. Den kvelden hadde han drukket ganske mye. Vi satt i sofaen da han plutselig reiste seg og løftet deg opp. Du hadde bæsja i bleia og jeg skulle skifte på deg. Jeg ble dyttet ned i sofaen. Han løp mot badet med deg i armene, og så han låste seg inne.

- Gråt jeg mens jeg var på badet sammen med pappa?

- Hele tiden, Lars. Jeg prøvde å få han til å låse opp.

Banket på døra og ropte inn, men ingen ting hjalp.

Da jeg endelig kom inn, var det veldig rotete. Han hadde grisa rundt med den skitne bleia.

- Hva gjorde du da, mamma?

- Det samme jeg har prøvd å gjøre i alle år, gutten min.

Trøste deg når jeg oppdaget at du var redd.

- Lukta det vondt på badet etter at pappa hadde prøvd å skifte på meg?

- Jeg åpna vinduet for å lufte ut, husker jeg. Det kan ikke ha vært så veldig god lukt der.

- Jeg lurer på om det henger sammen med at jeg har vondt i nesa nesten hver gang jeg er inne på badet, jeg. At redselen har satt seg i nesa på en måte. Husker kroppen alt eller...?

ETT ÅR HAR GÅTT. FORKLARINGEN PÅ SMERTENE I NESA TIL LARS, VAR SOM EN NØKSEL SOM LÅSTE OPP ROM HVOR FORTELLINGENE OM VOLD HANG I UÅPNEDE MØLLPOSER. DE BLE ÅPNET I FORTROLIGHET OG LANGSOMT BLE ET BARNES LIV SATT SAMMEN IGJEN.

EN AV DE FØRSTE GANGENE JEG HUSKER MAMMAS AVSTRAFFELSE VAR ETTER AT JEG HADDE VÅKNET PÅ NATTA OG OPPDAGET AT JEG VAR ALENE HJEMME. JEG BEGYNTE Å GRÅTE. JEG MÅ HA VÆRT VELDIG REDD.

JEG KAN IKKE HUSKE HVOR GAMMEL JEG VAR, MEN DET MÅ HA VÆRT FØR JEG BEGYNTE PÅ SKOLEN. NABOEN HØRTE MEG OG FIKK TAK I MAMMA. DAGEN ETTER FIKK JEG HUSARREST. JEG MÅTTE HOLDE SENG HELE DAGEN, MENS MAMMA SATTE PULTEN SIN TETT INNTIL SENG MI MENS HUN JOBBET MED SYMASKINEN. STEMMENE FRA DE ANDRE JENTENE SOM LEKTE UTE I GATA KAN JEG HØRE DEN DAG I DAG OG JEG KAN TIL OG MED KJENNE LUKTA AV SENGETØYET. HELE TIDEN GA MAMMA MEG STIKKENE SINE.

*”Se hva du har gjort nå!”
”Du kan ikke leke med de andre.”
”Bare vent til pappa kommer hjem.”*

JEG TRODDE JEG HADDE GJORT NOE GALT. GANSKE TIDLIG FORSTO JEG AT MIN OPPLEVELSE AV Å VÆRE REDD ELLER SÅRET, IKKE BLE AKSEPTERT AV MAMMA. MAMMAS PSYKISKE MISHANDLING VAR MIN VIRKELIGHET I MANGE ÅR.

UTEN *pappas kjærlighet* HADDE JEG IKKE OVERLEVD. MAMMA KLARTE ALDRI Å SPLITTE OSS, SELV ETTER AT DE BLE SKILT HAR JEG HATT MYE KONTAKT MED PAPPA.

DET BARNET JEG ENGANG VAR BÆRER JEG FORTSATT INNE I MEG. BARNET SØRGER OVER EN MAMMA SOM IKKE ELSKET MEG SLIK JEG VAR OG ER OGSÅ TRIST OVER AT PAPPA IKKE TOK MEG VEKK DERFRA. SELV OM HAN ALLTID VAR HOS MEG NÅR JEG HADDE DET VONDT.

BARNET ER FORRESTEN MER ENN LEI SEG. DET ER FORTSATT REDD. REDD FOR DET UFORUTSIGBARE, FRYKTER SANNHETEN SOM NOE VONDT OG KAN STRAFFES OM DEN KOMMER FRAM.

BARNET HAR ET UFATTELIG SINNE MOT MAMMA SOM MÅ FÅ ROM, MEN UNDER SINNET LIGGER EN STOR GLEDE OG EN OVERBEVISNING OM AT JEG SKAL GREIE Å TA TILBAKE LIVET MITT. PÅ MANGE MÅTER TROR JEG PAPPA ER KILDEN TIL DENNE OVERBEVISNINGEN OG GIR MEG STADIGE BEVIS PÅ DETTE.

VET DU HVA JEG ER SIKKER PÅ?

DET ER *like mye kjærlighet til meg* SOM TIL ALLE ANDRE SELV OM JEG IKKE FIKK DET I MINE FØRSTE LEVEÅR.

Jeg har vært i retten tre ganger nå for å få den daglige omsorgen for barna mine. Første gangen vant jeg, men mannen min anket avgjørelsen. Etter at en sakkyndig psykolog ga mannen min støtte og sa at jeg ikke var blitt mishandlet, snudde retten og ga han den daglige omsorgen.

- Enda hadde du krefter til å fortsette?*
- Jeg visste hva som var sannheten og ville ikke la meg stoppe av en psykolog som ikke ville forstå hva som hadde skjedd.*
- Og nå har du vunnet?*
- Det var tre dommere siste gangen. Selv om mannen min hadde den samme psykologen som vitne, trodde de på meg.*

Jeg har feiret i flere dager og skal fortsette å feire. Jeg, Hana, ble gitt den daglige omsorgen for barna mine. Tre dommere trodde meg. Jeg er god nok som mor!

HANA HAR TATT OSS MED PÅ EN REISE FYLT AV HÅP, BRUTTE LØFTER OG MISHANDLING. NÅR HUN ETTER TO TIMER FORLATER OSS SITTER VI TILBAKE MED FORUNDRING OG TAKKNEMLIGHET OVER Å HA MØTT SÅ MYE STYRKE, SÅ MYE UTHOLDENHET, SÅ MYE MOT. EN KVINNE SOM HAR KJEMPET FOR Å BLI TRODD, OG SOM HAR VUNNET.

”JEG ER SÅ TØRST”

HAN SENDTE ORDENE NED TRAPPA SOM EN SPEIDER UTFORSKER ET FIENDTLIG TERRITORIUM. SANDER FØLTE DET SOM OM HAN BLE DYTET NED TRAPPA SELV OM HAN STO HELT ALENE. MEKANISK, TRINN FOR TRINN.

”JEG ER SÅ TØRST”

HAN SA DET IGJEN SAMTIDIG SOM DET MØRKESTE AV ALLE BILDER BEGYNTE Å FESTE SEG; FAREN KOM INN FRA KJØKKENET MED EN **KNIV** FORAN SEG. MOREN SATT I SOFAEN MED RYGGEN MOT HAM. MED RASENDE FART OG MED EN LYD SOM LAMMET SANDER, SLO PINNENE I STRIKKE-TØYET HENNES MOT HVERANDRE.

”JEG MÅ HA NOE Å DRIKKE”

HAN SYNTES SELV ORDENE BLE ROPT UT, MEN INGEN HØRTE HAN. FAREN HEVET KNIVEN OG BORET DEN GJENNOM SOFAPUTEN VED SIDEN AV MOREN.

◀ DEN SKULLE DU HATT **GJENNOM DEG,**
DIN HELVETES KJERRING.

ENDA FORTSATTE HUN Å STRIKKE I SAMME TEMPO. **IKKE ET ORD.**

HAN LOT VANNET PÅ KJØKKENET RENNE LENGE. ØNSKET AT NOEN SKULLE **HØRE HAN.** MOREN HADDE SLUTTET Å STRIKKE, HADDE LATT HENDENE SYNKE NED I FANGET.

Faren var borte og kom aldri tilbake etter denne kvelden.

Han slo meg aldri på hendene og føttene, men overalt ellers tror jeg at jeg har blitt slått. Blåmerkene kom og gikk, men skadene var aldri så alvorlige at jeg måtte til lege.

*- Har du reist fra han for godt denne gangen, tror du?
- Jeg kan ikke mer. Tør ikke tenke tanken på å være alene i samme rom med han en gang til.*

*- Om du et øyeblikk tør tenke på dere i samme rom, da?
- I det rommet er det mørkt og vondt å være. Jeg føler jeg har gitt slipp på noe. Jeg tror det handler om å gi opp å hjelpe han til å få et godt liv. Orke tanken på at han kanskje ikke vil greie seg uten meg.*

- Hva har forandret seg for deg i løpet av de tre månedene du har vært borte fra han?

- Jeg sto mange ganger i vinduet og kikket på folk som gikk forbi utenfor. Det var bare et glass mellom meg og en frihet som jeg drømte om, men som jeg var forhindret fra å kunne ta del i. En frihet som nesten var uoppnåelig, men likevel så nær. En hinne jeg er i ferd med å bryte igjennom. Kjenner at nå har jeg fått tak i friheten. Vil ikke slippe den.

Jeg skal greie det.

Til dere som finner meg. Kan dere være så snill og gi dette til dem som Fredrik skal bo hos.

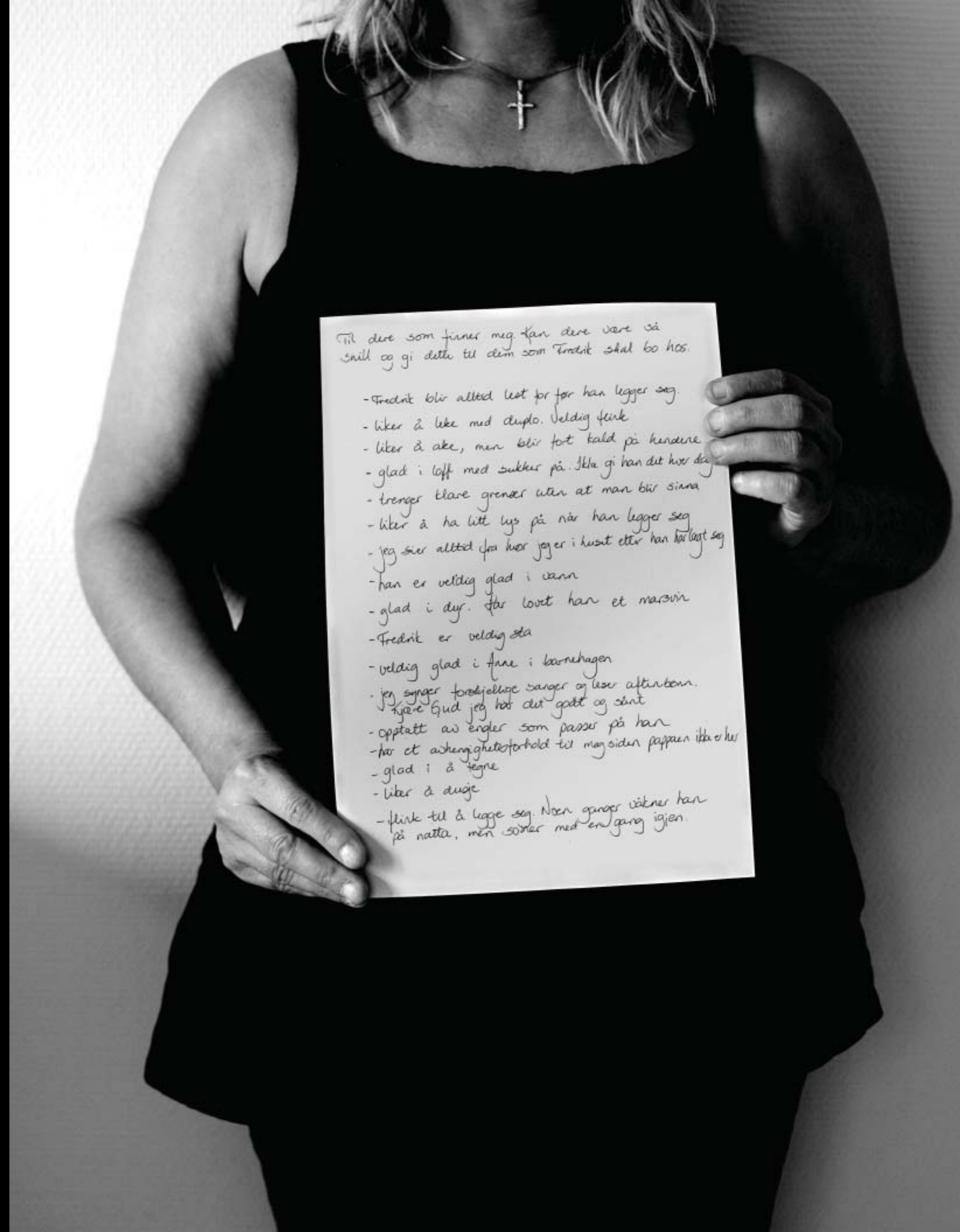
ETTER AT DE HADDE KOMMET HJEM FRA KRISESENTERET HADDE FREDRIK, DEN FIRE ÅR GAMLE SØNNEN, BLITT MYE ROLIGERE. HAN SPURTE OFTE ETTER PAPPA. HUN HADDE ETTER BESTE EVNE FORSØKT Å FORKLARE HAN HVA BESØKSFORBUD OG VOLDSALARM VAR, MEN VISSTE IKKE OM HAN HADDE SKJØNT DET.

HAN KUNNE DREPE HENNE, MEN GUTTEN HENNES VILLE LEVE VIDERE. HUN HADDE SETT DET HELE FOR SEG. VAR NØDT TIL DET. SIKKERHETEN HENNES VARTE HELT TIL HAN HEVET VÅPENET OG TRAKK AV. HUN HADDE VÅKNET FLERE GANGER DE SISTE NETTENE MED ET SKRIK OG SETT SEG SELV I EN TÅKE AV SVART OG RØDT. VÅPENET LÅ IGJEN PÅ GULVET OG LYDEN AV SKRITTENE HANS FORSVANT NED GANGEN. DEN RØDE TÅKEN BLE STØRRE OG STØRRE OG HUN VISSTE DEN VILLE DEKKE HENNE HELT OM KORT TID. PRØVDE Å TØRKE AV SEG BLODET SOM PUMPET FRAM FRA BRYSTET, PRØVDE Å LEGGE SEG TIL RETTE I SENG. VILLE IKKE AT FREDRIK SKULLE SKJØNNE. DEN RØDE TÅKEN BLE STØRRE OG STØRRE...

HUN TOK FRAM BLOKKA FRA NATTBORDET OG BEGYNTE Å SKRIVE: TIL DERE SOM FINNER MEG...

VOLD MOT KVINNER ER OFTE FORBUNDET MED LIVSFÅRE OG FLERE KVINNER DREPES ÅRLIG AV NÅVÆRENDE ELLER TIDLIGERE PARTNER. MANGE KVINNER OPPLEVER Å BLI TRUET MED DRAP OG ALVORLIG LEMLESTELSE. FRYKTEN KVINNER UTSETTES FOR I SLIKE SITUASJONER ER IKKE MULIG Å FORESTILLE SEG FOR NOEN ANDRE ENN DE SOM HAR OPPLEVD DET. NÅR KVINNER UTSATT FOR TRUSLER I TILLEGG HAR OMSORGSANSVAR FOR BARN, BLIR LIVSSITUASJONEN EKSTREMT VANSKELIG.

Hun tar fram lommeboka, bretter arket fire ganger og legger det bak visakortet...

Til dere som finner meg kan dere være så snill og gi dette til dem som Fredrik skal bo hos.

- Fredrik blir alltid lest for før han legger seg.
- liker å leke med duplo. Veldig feik
- liker å ake, men blir fort kald på hendene
- glad i loff med sukker på. Ikke gi han det hver dag
- trenger klare grenser uten at man blir sinna
- liker å ha litt lys på når han legger seg
- jeg sier alltid fra hvor jeg er i huset etter han har lagt seg
- han er veldig glad i vann
- glad i dyr. Før lovet han et marsvin
- Fredrik er veldig stas
- veldig glad i flare i barnehagen
- jeg synger foreldrelåter sanger og leser alturbønn.
- kjære Gud jeg har det godt og sunt
- oppstatt av engler som passer på han
- har et avhengighetsforhold til meg siden pappaen ikke er her
- glad i å tegne
- liker å dusje
- flink til å legge seg. Noen ganger våkner han på natta, men sovner med en gang igjen.

SMÅ BARN

KAN OGSÅ VÆRE REDDE...

”TIL OG MED NÅR JEG AMMET KUNNE HAN
GÅ LØS PÅ MEG. JEG BA HAN TENKE PÅ GUTTEN VÅR,
MEN HAN AVFEIDE MEG MED AT DET VAR
MEG HAN VAR SINT PÅ, IKKE SØNNEN VÅR.
JEG SÅ PÅ ØYNENE TIL GUTTEN MIN
AT HAN VAR REDD.
DE VAR STORE OG OPPSPILTE
OG HAN SLUTTET Å SUGE.
JEG ER STOLT OVER AT JEG GREIDE
Å REISE FRA HAN,
MEN PLAGES ENDA MED TANKEN
PÅ HVOR FRYKTELIG REDD JOAKIM
MÅ HA VÆRT DA HAN LÅ VED BRYSTET MITT.”

KVINNE 31 ÅR

TRYLLESTØV

Det var så mye støy i barndommen min. Den største lengselen min var knyttet til to ord; ro og trygghet. Aldri var jeg helt trygg, alltid den lille strengen av uro et sted inne i meg.

Uet du hva som ga meg håp?

Det begynte den dagen pappa lå påkledd og sov på sofaen. Jeg visste at mamma hadde greid å låse seg inn på soverommet kvelden i forveien.

Det var **helt stille**, jeg skrittet over istykkerslåtte møbler og knuste glass. Bordet var veltet, fjernkontrollen lå knust under vinduet. Donaldbladene pappa hadde revet i stykker lå spredt over teppet. Kniven han hadde truet oss med lå ved føttene hans. Jeg trakk på glasskår, den eneste lyden jeg hørte.

Ropene fra i går kom tilbake. Mamma hadde ropt av redsel og jeg hadde prøvd å gå imellom dem for å stoppe pappa. Det eneste jeg hadde funnet var en brusflaske som jeg prøvde å slå han med. Han bare dyttet meg vekk på tross av at mamma hadde skreket og **bedt han om å stoppe**.

Så skjedde det som jeg så gjerne ville fortelle. Fargene rundt meg forsvant og alt ble svart hvitt. Jeg sto foran det store eikspeilet i gangen og så hvordan ansiktet mitt ble splintret opp i hundrevis av biter.

Jeg gikk vekk fra speilet, satte meg ved kjøkkenbordet og så ut av vinduet. Nede på gata så jeg Mari som gikk i klassen min. Hun syklet fram og tilbake og ventet på meg. Med en rask bevegelse dukket jeg. Ville ikke at hun skulle se meg. Ingen måtte vite.

Fargeløsheten vår måtte ingen avsløre. Jeg måtte **VÆRE som alle de andre**. Løfte om taushet hadde mamma, pappa og jeg gitt hverandre uten at et ord var sagt.

Jeg kikket ned på hendene mine. Klappet de forsiktig mot hverandre for å se om fargene kom tilbake.

Så skjedde det...

Solstrålene falt inn på kjøkkenbordet og smale striper av sollys satte farge på hånden min før den fortsatte inn mot sofaen der pappa fortsatt lå og sov. Lyset gled over sofaen og langs gulvet mot døra til mammas soverom.

Hvor ofte ønsket ikke jeg at noen skulle se meg, hvor redd jeg var, komme og **ta meg vekk**, eller at noen med bötter av tryllestøv kunne fargelegge familien min igjen.